

Sygnatura akt II 1 C 12/24

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2024 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Brackowska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Paulina Wiktorska

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2024 roku w Łodzi

na posiedzeniu jawnym

sprawy z powództwa B. S.

przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej (...) położonej w Ł. przy ulicy (...)

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda B. S. obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej (...) położonej w Ł. przy ulicy (...);
3. przyznaje i nakazuje wypłacić na rzecz radcy prawnego K. J. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 1.800,00 zł (jeden tysiąc osiemset złotych), tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi B. S. z urzędu w sprawie II 1 C 12/24.

Sygnatura akt II 1 C 12/24

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 3 kwietnia 2024 roku, skierowanym przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej (...) położonej w Ł. przy ul. (...), powód B. S., reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego dla niego z urzędu, wniósł o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział II Cywilny z dnia 1 czerwca 2020 roku wydanego w sprawie II Nc 1050/20, któremu klauzula wykonalności została nadana w dniu 7 kwietnia 2022 roku. W treści pozwu zawarty został również przez pełnomocnika powoda wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko powodowi przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi A. W. w sprawie Km 360/22, wniosek o zwolnienie powoda od kosztów sądowych w całości oraz wniosek o zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Jako podstawę faktyczną żądania pozwu oraz wniosku o zabezpieczenie pełnomocnik powoda powołał się na fakt trudnej sytuacji materialnej powoda i jego stan zdrowia oraz fakt, że jednym składnikiem majątku powoda, z którego można prowadzić skutecznie egzekucję jest udział w sprawie własności lokalu mieszkalnego zajmowanego przez powoda i jego brata. Pełnomocnik powoda dodał, że powód po jego ewentualnej sprzedaży licytacyjnej nie będzie miał jak zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych. Jako podstawę prawną żądania pozwu pełnomocnik powoda powołał się na treść art. 840 par. 1 pkt 2 k.p.c. i zasady współżycia społecznego (pozew k. 2-3, postanowienie o ustanowieniu dla powoda pełnomocnika z urzędu z dnia 19.12.2023r. k. 10).

Postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2024 roku Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w przedmiotowej sprawie w całości oraz oddalił wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego (postanowienie k. 13).

W odpowiedzi na pozew z dnia 25 kwietnia 2024 roku (prezentata Sądu) pozwana Wspólnota Mieszkaniowa, reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz od powoda zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniesiono, że powództwo wywiedzione przez powoda nie ma podstaw faktycznych ani prawnych. Pomimo tego, że pozwana Wspólnota przyznała, że posiada pełną świadomość poważnej sytuacji materialnej, zdrowotnej i życiowej powoda, podniosła też, że powód (oraz jego brat) nie mogą znajdować się w sytuacji faktycznej, prawnej i finansowej lepszej od pozostałych członków Wspólnoty i nie ponosić kosztów jej utrzymania (odpowiedź na pozew k. 26-31, pełnomocnictwo k. 42).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 czerwca 2020 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział II Cywilny wydał w sprawie II Nc 1050/20 nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu M. S., aby zapłacił pozwanej Wspólnocie Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w Ł. kwotę 4.789,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 maja 2020 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 858,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia mu odpisu nakazu zapłaty albo wniósł w tym terminie sprzeciw oraz – nakazał pozwanemu B. S., aby zapłacił pozwanej Wspólnocie Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w Ł. kwotę 4.789,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 maja 2020 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 858,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia mu odpisu nakazu zapłaty albo wniósł w tym terminie sprzeciw. Nakaz zapłaty stał się prawomocny od dnia 22 marca 2022 roku. Tytuł wykonawczy został wydany pełnomocnikowi powoda w dniu 7 kwietnia 2022 roku (nakaz zapłaty k. 22 w załączonych aktach II Nc 1050/20, tytuł wykonawczy w załączonych aktach Km 360/22).

W oparciu o tak powstały tytuł wykonawczy wierzyciel - Wspólnota Mieszkaniowa (...) położonej w Ł. przy ul. (...) - wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi oraz M. S. przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi A. W.. Sprawa egzekucyjna zawisła za sygnaturą akt Km 360/22 i jest w toku. Czynności egzekucyjne zostały w jej toku skierowane między innymi do wynoszącego 1/2 udziału powoda w prawie własności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), w toku której termin licytacji nieruchomości został wyznaczony na dzień 23 maja 2024 roku (okoliczności bezsporne, kopia obwieszczenia o terminie licytacji nieruchomości k. 4-5).

Powód B. S. ma obecnie 63 lata, posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności do dnia 30 czerwca 2026 roku. Powód mieszka razem z bratem M. S. prowadząc z nim wspólne gospodarstwo domowe. Powód utrzymuje się z zasiłki MOPS w wysokości około 1.000 zł. Jego brat posiada stałe źródło dochodu w postaci renty inwalidzkiej w wysokości około 1.900 zł. Powód nie posiada oszczędności ani żadnych wartościowych składników majątku za wyjątkiem udziału w prawie własności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) (okoliczności bezsporne, orzeczenie k. 7, oświadczenie o stanie rodzinnym k. 11-12).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, załączonych aktach II Nc 1050/20 i Km 366/22. Był on właściwie bezspornym pomiędzy stronami postępowania.

Postanowieniem z dnia 21 maja 2024 roku, na podstawie art. 235 (2) § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. Sąd postanowił pominąć wnioski dowodowe zgłoszone przez stronę powodową w punkcie 9 pozwu oraz zgłoszone przez stronę pozwaną w punkcie 4 – kropka 3, kropka 4 i kropka 7 odpowiedzi na pozew, gdyż wszystkie okoliczności faktyczne, które obie strony chciały za ich pomocą dowodzić nie mają znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie i zmierzałyby jedynie do jej przedłużenia. Okoliczności te pozostają prawnie obojętne z punktu widzenia treści przepisu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Jak wynika z treści przepisu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli (...) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia.

Treść cytowanego przepisu wyraźnie pozwala na przyjęcie, że możliwość wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego aktualizuje się dopiero w momencie zaistnienia po powstaniu tytułu wykonawczego zdarzenia „wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane”. W treści pozwu i jego uzasadnieniu pełnomocnik powoda powołał jednak szereg okoliczności dotyczących jedynie stanu zdrowia powoda i jego brata, ich sytuacji materialnej i braku możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w sposób inny niż poprzez zamieszkanie w lokalu położonym w Ł. przy ul. (...). Podniósł, że pozbawienie powoda i jego brata mieszkania sprawi, że nie będą oni już w stanie zaspokoić w żaden sposób swoich potrzeb mieszkaniowych. W ocenie pełnomocnika powoda taki stan faktyczny i prowadzenie egzekucji względem powoda (i jego brata) jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Pełnomocnik powoda nie powołała w treści pozwu, jego uzasadnienia i na żadnym dalszym etapie postępowania okoliczności zaistniałej po powstaniu tytułu egzekucyjnego, wskutek której zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Zdarzeniami takimi nie są w ocenie Sądu okoliczności związane ze stanem zdrowia powoda czy też jego sytuacją materialną, która w przypadku każdego z dłużników – co do zasady – jest trudna.

Powołane przez pełnomocnika powoda orzeczenia Sądu Najwyższego (w tym wyrok wydany w sprawie II CSK 83/18) i sądów powszechnych wskazują zaś na zupełnie inne stanowisko, niż to które wynika z treści uzasadnienia pozwu i wniosku o zabezpieczenie, gdyż jak czytamy w ich sentencjach „co do zasady przepis art. 5 k.c. nie może stanowić odpowiedniej, skutecznej podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Przepis art. 5 k.c. nie może być zatem samodzielną podstawą powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 1 k.c.p.). Przepis ten – w ocenie tutejszego Sądu Rejonowego - można powoływać jedynie dodatkowo jako argument przemawiający za pozbawieniem tytułu wykonawczego wykonalności w sytuacji „zaistnienia po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane”.

Jak wynika bowiem z ugruntowanego orzecznictwa Sądów powszechnych, Sądu Najwyższego, jak i wypowiedzi doktryny – art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy prawnej do domagania się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Wskazać bowiem należy, że do ustawowych podstaw powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie należy nadużyć prawa z art. 5 k.c. Za dopuszczalne należy jednak uznać podniesienie takiego zarzutu w ramach podstaw tego powództwa enumeratywnie wymienionych w art. 840 § 1 pkt 1–3 k.p.c. – jako argumentu o charakterze uzupełniającym (por.: E. Wengerek, *Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika*, s. 128–130; tenże, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 138–140; W. Siedlecki, w: Z. Resich, W. Siedlecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Warszawa 1976, s. 1183; tenże, *Realizacja ochrony cywilnoprawnej jednostki w postępowaniu egzekucyjnym*, ZNUJ 1979, Nr 85, s. 84 i n.; A. Marciniak, *Glosa do wyr. SN z 27.1.1999 r.*, II CKN 151/98, PS 2000, Nr 4, s. 140 i n.). Szersze rozważania na ten temat zawiera teza sformułowana przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 1998 r. (II CKN 151/98, OSNC 1999, Nr 7–8, poz. 134), zgodnie z którą art. 5 k.c. nie może stanowić skutecznej samodzielnej podstawy trwałego pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. W wyroku z dnia 12 września 2018 roku (II CSK 664/17, OSNC 2019, Nr 7–8, poz. 79) Sąd Najwyższy jednak stwierdził, że jedynie w wyjątkowych wypadkach zachowanie wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym może stanowić nadużycie prawa (art. 5 k.c.), uzasadniające pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). Podobne stanowisko zostało zajęte przez ten Sąd w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2018 r. (II CSK 539/17, L.).

Zacytować należy finalnie za szeregiem komentatorów (w tym por. A. Marciniak w komentarzu do art. 840 k.p.c., 2020 roku, wydanie I, dostępny w bazie Legalis), że powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym

orzeczeniem sądowym. Podstawą tego powództwa nie jest bowiem właściwa dla środka zaskarżenia wadliwość orzeczenia sądowego, będącego składnikiem tytułu wykonawczego. W związku z tym na podstawie art. 840 k.p.c. nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia. Podważenie prawomocnego orzeczenia może bowiem nastąpić w trybie nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., II PR 372/72, OSP 1973, Nr 11, poz. 222). W żadnym wypadku wyrok uwzględniający powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie zmienia treści orzeczenia sądowego stanowiącego element składowy tytułu wykonawczego.

Można w tym miejscu zacytować jeszcze liczne orzecznictwo Sądu Najwyższego (a także Sądów powszechnych) w tym przedmiocie. Wskazać bowiem należy, że przedmiotem rozpoznania w sprawie zainicjowanej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, prowadziłyby to bowiem do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń (por. postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2019 r., I CSK 465/18, L.). Nawet gdyby przyjąć, że stan zdrowia powoda oraz jego brata i ich trudna sytuacja materialna są okolicznościami, które mogłyby skutkować pozbawieniem tytułu wykonawczego wykonalności (z czym Sąd meriti się nie zgadza), nie są to okoliczności zaistniałe przed powstaniem tytułu wykonawczego, na co wskazują przedstawione przez pełnomocnika powoda orzeczenia o stopniu niepełnosprawności i dokumenty księgowe przedłożone przez pełnomocnika strony pozwanej. Okoliczności te mogą być w przyszłości podstawą do wystąpienia przez powoda z powództwem o ustalenie prawa do lokalu socjalnego, w którym będzie mógł on zaspokoić swoje potrzeby mieszkaniowe.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Wprawdzie powód przegrał w przedmiotowej sprawie w całości i tym samym powinien on zwrócić na rzecz strony pozwanej poniesione przez nią koszty postępowania, jednak biorąc pod uwagę jego stan zdrowia, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, jego wiek, sytuację materialną, fakt prowadzenia przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego z nieruchomości, Sąd doszedł do przekonania, iż zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający za odstąpieniem od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej poniesionymi przez nią kosztami procesu.

O kosztach wynagrodzenia pełnomocnika powoda ustanowionego dla niego z urzędu Sąd orzekł w oparciu o stawki takie same, jak dla pełnomocników z wyboru – w oparciu o wartość przedmiotu sporu wskazaną przez pełnomocnika powoda, który złożył oświadczenie, że koszty te nie zostały uiszczone w całości ani żadnej części.